

■ Выдавецкі праект

«СВЕТЛЫЯ ЗНАКІ»: ПОГЛЯД З КІТАЯ

Пачынаючы з 2014 года, Выдавецкі дом «Звязда» па ініцыятыве Міністэрства інфармацыі Беларусі апякуецца кніжнай серыяй «Светлыя знакі. Паэты Кітая». За гэты час на беларускай мове выдадзена восем кніг кітайскай паэзіі ў перакладзе на беларускую мову: зборнікі Ван Вэя, Лі Бо, Ду Фу, Ай Ціна, Лі Хэ, Лі Цінчжаа, Ван Гачжэня, Мэн Хаажэня. Падрыхтавана да друку кніга вершаў Сюй Чжымо. У выдавецтве запланаваны да выдання і зборнік Вань Ідо. Для работы над серыяй, абмеркавання падрыхтаваных перакладаў,

для вызначэння перспектывы развіцця кніжнай серыі створаны міжнародны рэдакцыйны савет. Акрамя беларускіх перакладчыкаў і літаратуразнаўцаў, у яго ўваходзяць паэты і перакладчыкі з Казахстана, Азербайджана і, канешне ж, з Кітая. Сёння на пытанні газеты «Звязда» пра развіццё серыі, пра тое, якімі ўяўляюцца перспектывы арыгінальнага выдавецкага праекта, адказвае дэкан факультэта рускай мовы 2-га Пекінскага дзяржаўнага ўніверсітэта замежных моў, доктар філалагічных навук, спадарыня Чжан ХУЭЙЦІНЬ.

— Каго з кітайскіх паэтаў — любой эпохі — вы прапанавалі б да выдання на беларускай мове ў серыі «Светлыя знакі. Паэты Кітая»?

— Перш-наперш дазвольце мне выказаць шчырую ўдзячнасць беларускім калегам за вашу творчую работу. Я вельмі рада, што ў серыі «Светлыя знакі» ўжо выдадзены вершы многіх выдатных кітайскіх паэтаў.

Са свайго боку, я прапанавала б Су Шы (1037—1101) ці, як звалі яго ў народзе, — Су Дунпо. Пад гэтым псеўданімам ён таксама добра вядомы. Су Шы — кітайскі паэт, эсэіст, мастак, каліграф і дзяржаўны дзеяч эпохі дынастыі Сун, вядомы ва ўсім Кітаі. Па-першае, Су Шы нарадзіўся ў незвычайнай сям'і, з якой выйшлі трое вучоных: бацька паэта, сам Су Шы і яго брат. Яны ўнеслі вялікі ўклад у кітайскую класічную літаратуру. Вядомая і маладая сястра паэта — спадарыня Су Сямэй.

Па-другое, Су Шы напісаў вельмі шмат прыгожых, запамінальных вершаў, якія зрабіліся класікай. Напрыклад, вершы пра свята Месяца — «На мелодыю гаманлівай ракі», альбо — «Надпіс на сцяне храма Заходняга лесу», «Выпілі віна на Сіху, калі пасвятлела пасля дажджу» і шмат яшчэ якіх... З самага дзяцінства кітайцы ведаюць крылатыя выразы з вершаў Су Шы.

Па-трэцяе, імя Су Шы звязана з многімі славытымі мясцінамі Кітая, у тым ліку і з адным з самых прыгожых азёр — возерам Сіху ў горадзе Ханчжоў. Там ёсць вядомая Дамба Судзі. Дамба носіць сваё імя ў гонар выдатнага паэта і губернатара Су Дунпо. На другі год, як Су Шы стаў губернатарам Ханчжоў, ён арганізаваў шырокамаштабныя работы па ачыстцы возера. Здабыта гліна пайшла на будаўніцтва дамбы. Менавіта Су Дунпо ўпершыню ўжыў словазлучэнне «Сіху» ў афіцыйных дакументах, такім чынам, ён даў назву возеру.

— Спадарыня Чжан Хуэйцінь, зразумела, што ваш любімы паэт — Су Шы. Вы падрабязна расказалі пра яго жыццё. А якія рысы, якія мастацкія краскі прыцягваюць вас у яго паэтычнай стылістыцы?

— Паўтаруся, што люблю Су Шы, або Су Дунпо менавіта таму, што яго імя ўваходзіць у нашу свядомасць з самага ранняга дзяцінства. Для кітайцаў гэтая акалічнасць падаецца вельмі важнай. Гэтак выяўляецца і мастацкі аўтарытэт. У падручніках для школьнікаў многія яго вершы выкладаюцца як лепшыя ўзоры кітайскай класікі. Школьнікі абавязкова павінны вывучыць іх на памяць.

Дадам, што Су Дунпо не толькі паэт, але і празаік. Паэзія — толькі частка, адна з граўняў яго высокаадуранай натуры: ён жа быў і найбуйнейшым майстрам прозы (адным з «васьмі вялікіх» часоў Тан і Сун), а яшчэ — знакамітым мастаком і каліграфам. Тэмы яго творчасці настолькі багатыя, што нават цяжка вылучыць тую, да якой бы ён не дакрануўся як паэт.

У сваім жыцці Су Шы давялося шмат блукаць па краіне, ён жыў у разлуцы з блізкімі, таму ў яго вершах мы адчуваем асаблівы сум па родных, адчуваем асаблівую журботу. Вось прыклад: «Людзям дадзена навечна радасць сустрэч, боль разлукі. / Можна і цень рассекчы месячны круг святла. / О, калі б доўга маглі пражыць мы з табою, / Нават у разлуцы ўдваіх ізноў любаваліся Месяцам!» У гэтым вершы

адлюстроўваюцца філасофскія адносіны да чалавечага жыцця: паэт выказаў і надзею, і смутак.

А яго вершы, прысвечаныя жонцы, якая памерла, пранізваюць душу чытача. У творах паэт апісвае яе адзінокую магілью на далёкай радзіме, пра тое, што ўжо не наканавана з ёю сустрэцца нідзе і ніколі. А калі б і сустрэліся, жонка не пазнала б мужа, бо твар яго пакрыты пылам далёкіх дарог, а валасы белыя, як іней...

У яго вершах мы бачым філасофскую мудрасць. Ён вучыць нас, як адносіцца да жыцця, да навакольнага свету, дапамагае нам стаць духоўна болей багатымі. З верша «Надпіс на сцяне храма Заходняга лесу»: «Зірні ў твар гора — тупая вяршыня. / А збоку зірні — гара вострая. / Пойдзеш насустрач — і ніжэйшая тая гара... / О, не, гара сваё аблічча не мяняе, / Яна адна і тая ж — у гэтым сутнасць. / А пераўтварэнні ад таго залежаць, / З якога месца на яе зірнуць».

Паэт увёў грамадзянскую і бытавую тэмы ў паэтычны жанр старадаўняй мелодый, у яго паэмаах арганічна спалучаюцца лірычныя, філасофскія і сатырычныя матывы.

— Сёння ва ўсіх краінах прыкметная адсутнасць ранейшай цікавасці да паэзіі. Ці верыце вы ў тое, што хутка паэзію перастануць чытаць?

— Згодна, што зараз, у эпоху інавацыйных інфармацыйных тэхналогій, якія вельмі хутка развіваюцца, у эпоху суцэльнай камп'ютарызацыі людзі мала цікавацца паэзіяй, мастацкай літаратурай увогуле. Моладзь аддае перавагу кароткім, сенсацыйным інфармацыйным тэкстам невялікага памеру.

Каб памяняць некаторым чынам гэтую сітуацыю, наш кітайскі ўрад вылучыў новы лозунг: «Вялікае адраджэнне кітайскай нацыі». Для ажыццяўлення Мары пра вялікае адраджэнне кітайскай нацыі неабходна абавязкова адраджэнне кітайскай культуры. Паэзія з'яўляецца неадрыўным складнікам кітайскай нацыянальнай культуры. Яе не перастануць чытаць. Калі раней замежная (у асноўным англійская) мова адыгрывала накіроўваючую ролю ў школьных праграмах і Адзіным дзяржаўным экзамене, то зараз гэтую ролю выконвае родная мова і родная кітайская літаратура.

А на дзяржаўнай тэлестудыі CCTV нават праводзіцца «Конкурс кітайскіх вершаў». Гэта яшчэ адна цікавая праграма — пасля «Конкурсу дыктанта кітайскіх іерогліфаў», «Конкурсу кітайскіх прымавак» і «Конкурсу кітайскіх загадак». Многія ўдзельнікі конкурсу вершаў — у тым ліку, а сярод іх нямала школьнікаў і студэнтаў — паказалі, як яны добра ведаюць класічныя вершы.

Таму я магу з упэўненасцю сказаць, што паэзію не перастануць чытаць.

— Дзякуй, спадарыня Чжан Хуэйцінь, за такую добрую падказку ў развіцці серыі «Светлыя знакі...» Хацеў бы заўважыць, што некалькі гадоў назад перакладчыкам некаторых вершаў Су Дунпо на беларускую мову выступіў народны паэт Беларусі Рыгор Барадулін. Спадзяюся, што і сучасныя беларускія мастакі слова звернуцца да пераўвасобленняў паэзіі Су Дунпо.

Гутарыў Кірыл ЛАДУЦЬКА

СПРОБА НУМАР 14

Сёння ў Кіеве пройдзе другі паўфінал міжнароднага песеннага шоу. Прадстаўнікі Беларусі — гурт NaviBand — з песняй на роднай мове «Гісторыя майго жыцця» выйдучь на сцэну пад нумарам 14. Улічваючы, што Беларусь удзельнічае ў «Еўрабачанні» таксама 14-ы раз, многія прыхільнікі ўгледжваюць у лёсаванні пэўны сімвалізм удачы — ці ўгадалі, даведаемся зусім хутка.

Усяго ж у сённяшнім канцэрце, нагадаем, выступаць канкурсанты з 18 краін, і толькі 10 з іх працягнуць барацьбу за галоўны прыз у фінале. Кампанію гэтым пакуль не вызначаным шчасліўцам складуць лідары першага паўфіналу — артысты з Азербайджана, Арменіі, Аўстраліі, Бельгіі, Грэцыі, Кіпра, Малдовы, Партугаліі, Польшчы і Швецыі; прадстаўнікі «вялікай пя-

Костаў, які прадстаўляе Балгарыю, — карэнны масквіч, адзін з вучняў Дзімы Білана на шоу «Голас» і былы ўдзельнік знакамітых «Непасед», — пераехаў на бацькаву радзіму ўсяго некалькі гадоў таму, каб працягнуць музычную кар'еру. Або надзіва прыгожым сплавам этнікі і сучасныя музычныя прыёмы ад Венгрыі, чый нумар цалкам адпавядае сёлетняму закліку святкаваць разнастайнасць. Або магутным італа-англійскім вакалам Жака Худэка з Харватыі, які спалучае оперу і поп-музыку, аддаючы даніну павагі свайму куміру Лучана Павароці.

Нідэрланды зрабілі стаўку на маладосць і сексапільнасць — даўганогое дзясвоцае трыа O'G3NE складаецца з трох родных сясцёр Лізы, Эмі і Шэлі, якія ўсяго некалькі гадоў таму выступалі на дзіцячым конкурсе. А Сан-Марына, наадварот, спадзяецца ўзяць вопытам: найстарэйшая з сёлетніх канкурсантаў Валянціна Мане-

Букмекеры прагназуюць Крысціяну КОСТАВУ з Балгарыі высокае месца ў фінале «Еўрабачання».

цёркі» краін-арганізатараў Вялікабрытаніі, Германіі, Італіі, Іспаніі і Францыі, а таксама ўдзельнік з краіны-гаспадыні конкурсу, украінскі гурт O.Torvald.

Другі паўфінал парадуе нашых землякоў па ўсім свеце падзабытым было беларускамоўным каментаваннем. Журналіст Агенцтва тэленавін Яўген Перлін запэўнівае, што падрыхтаваўся як след, улічыўшы найсучаснейшыя нормы маўлення, а таксама абячае сачыць за каментарыямі ў сацыяльных сетках і самому адлюстроўваць у Інстаграме тое, што адбываецца ў каментатарскай кабіне.

Чым яшчэ абячае запамінацца вячэрняе шоу? Напрыклад, музычным сюрпрызам з Расіі. Гэта амаль не жарт: самы юны ўдзельнік «Еўрабачання-2017» Крысціян

та прадставіць сваю краіну ўжо чацвёрты раз — і гэта абсалютны рэкорд у гісторыі «Еўрабачання».

Беларусы ж — Арцём Лук'яненка і Ксенія Жук на сцэне, а бэк-вакалісты Міхаіл Сасуноў і дзясвочаты з гурта «Beatrix» за сцэнай — разлічваюць на ўласную шчырасць у сукупнасці з харавым і каларытам роднай мовы.

Нагадаем, сёння мы не толькі глядзім шоу, але і можам галасаваць за ўпадабаных удзельнікаў (акрамя прадстаўнікоў сваёй краіны). Што не замінае маральна падтрымліваць сваіх удзельнікаў і зычыць ім найлепшых вынікаў. Сустрэнемся ў эфіры!

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.
tselyashuk@zviazda.by

Па хвілінках час мінае,
Мы стагоддзі звыкла лічым,
А Зямля ляціць, блукае
Ў вечным холадзе касмічным.

Зоркі нема пазіраюць
На блакітную планету —
Там вярбінікі ажываюць,
Падрастаюць першацветы,

Там ручай бяжыць з пагорка,
Лашчыць кветкі цёплы вецер...
І зайздросцяць ў небе зоркі
Веснавой маёй планеце.

Па хвілінках час мінае
І знікае ў зорным роі —
Вечны холад адступае
Перад вечнаю вясною.